

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Снежана Михайлова Грозева,

Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания (ИБЕИ), Б А Н

Член на научно жури, назначено със Заповед № 50/05.08.2024 г.

на Директора на ИБЕИ, БАН

ОТНОСНО: конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” по професионално направление 4.3. Биологически науки, научна специалност „Хидробиология“, за нуждите на ИГ „Биоиндикатори, мониторинг и екологична класификация на сладководни екосистеми“, Секция „Биоразнообразие и функциониране на сладководните екосистеми“, Отдел „Водни екосистеми“ на ИБЕИ-БАН.

В конкурса за академичната длъжност “доцент” по професионално направление 4.3. Биологически науки, научна специалност „Хидробиология“, за нуждите на ИГ „Биоиндикатори, мониторинг и екологична класификация на сладководни екосистеми“, Секция „Биоразнообразие и функциониране на сладководните екосистеми“, Отдел „Водни екосистеми“ на ИБЕИ-БАН, обявен в бр. 48 от 07.06.2024 г. на Държавен вестник, се е явил единствен кандидат – гл. асистент д-р **Виолета Георгиева Тюфекчиева** – служител в същия институт.

Виолета Тюфекчиева е родена на 05.08.1967 г. През 1990 г. завършва Биологическия факултет на СУ “Св. Климент Охридски” като биолог със специализация Рибарство и ихтиология. През 2014 г. защитава успешно дисертация на тема „*Състав, разпространение и екология на разред Plecoptera (Insecta) в България*“. Основните научни интереси на д-р Тюфекчиева са свързани с изследване таксономията, фаунистиката, зоогеографията, екологичните изисквания и консервационната значимост на перлите (Insecta, Plecoptera).

За участие в обявения конкурс на хартиен и електронен носител д-р Тюфекчиева е представила прилежно подготвени всички изискуеми документи.

В конкурса д-р Тюфекчиева участва с 29 публикации, разпределени както следва; по *Показател А* „Дисертационен труд за присъждане на ОНС доктор“ – 50 т. за автореферат на защитена дисертация, по *Показател Б* “Научни трудове в издания, реферирани и индексирани в световноизвестните бази данни с научна информация (Web of Science и Scopus) с равностойността на хабилитационен труд” – 9 публикации и 141 точки (при изискуеми 100); по *Показател Г* “Научни публикации в издания, които са реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (Web of Science и Scopus), извън хабилитационния труд” – 12 научни статии и 8 глави от книги/монографии – 303 точки (от изискуемите 220). По *Показател Д* “Цитирания в научни издания, монографии, колективни томове и патенти, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (Web of Science и Scopus)” са представени 126 цитирания или 252 точки (при изискуеми 60). Според справката, приложена от кандидата за разпределени по квартали, 5 от публикациите са публикувани в списания в Q1, 5 в Q3, 7 в Q4, и 4 са с SJR.

От представените за участие в конкурса 29 публикации (извън материалите по дисертацията) 17 са с импакт фактор, 4 са с SJR и други 8 са глави от книги. Освен тези публикации, кандидатът е представила списък от други 12 научни статии, които не са част от конкурса.

Към материалите по конкурса е представен списък на 30 участия в научни форуми у нас и в чужбина, както и внушителен списък на почти 40 по-важни от проектите, в разработването на които д-р Тюфекчиева е взела участие като експерт или член на изследователския екип.

В четири от представените публикации д-р Тюфекчиева е първи, в други 6 е втори, а в 7 - трети автор. Индикатор за комплексност на изследванията и умения за работа в екип е фактът, че публикациите ѝ са в съавторство с колеги както от ИБЕИ, така и от други звена на БАН, СУ, с колеги от чужбина.

Д-р Виолета Тюфекчиева не само покрива, но и значително надхвърля минималните национални изисквания, изискванията на БАН и на ИБЕИ-БАН: при изискуеми 20 статии, кандидатът представя 29, от които при изискуеми 10 с ИФ са представени 17, и 126 цитирания в издания с ИФ (при изискуеми 10).

Изследването на насекомите от разред Plecoptera е от важно значение като моделен обект на *алфа-разнообразието* на речните дънни съобщества (макрозообентос) и обективен индикатор за екологичното състояние на водните екосистеми. Като признат експерт по тази група насекоми, кандидатът по конкурса д-р Тюфекчиева е проучила плекоптерите от почти цялата речна мрежа в България, и е публикувала голям обем ценни знания както за таксономията и фаунистиката на перлите, така и зоогеографски и екологични анализи на групата за различни региони и в различни съобщества.

Основните приноси от многогодишните изследвания на плекоптерната фауна и речните и езерни дънни съобщества в рамките на многобройни научни и приложни проекти за различни региони и различни аспекти на изследване са обобщени в няколко основни групи:

Таксономични и фаунистични изследвания – публикуван е първият чеклист на плекоптерите в България с прилагане критериите на IUCN на национално ниво, който включва 109 вида перли. Установени са три нови на страната вида и е уточнен таксономичният статус на 2 рода, 6 вида и 3 подвида перли. Добавени са нови оригинални фаунистични данни за множество водоеми от различен тип на територията на Източнореломорски, Западнореломорски, Черноморски и Дунавски райони за басейново управление на водите. Изследвано е таксономичното разнообразие и структурата на дънните съобщества от 7 реки; предоставени са данни за разред Plecoptera в България за европейската база TREAM относно динамиката на популациите на конкретни таксони, много ценни за предприемане на информирани управленски мерки за възстановяване на екосистемите.

Зоогеографски изследвания – установени са 31 ендемични таксона плекоптери, определена е зоогеографската принадлежност на перлите в 22 планински и полупланински реки в България и 16 в Р Северна Македония.

Екологични изследвания – направена е комплексна екологична оценка на видовете от разред Plecoptera и тяхното индикаторно значение при определяне на екологичното състояние на лотични водни тела по макрозообентоса.

Консервационната значимост и природозащитен статус на разред Plecoptera – като един от най-значимите биологични компоненти на течащите води в световен мащаб и поради високите им екологични изисквания, разред Plecoptera са една от най-застрашените групи насекоми (много видове вече се срещат само в малки изолирани групи, застрашени са от изчезване или вече са изчезнали). Затова е много ценна събраната и публикувана от кандидата информация за природозащитния статус на плекоптерната фауна, която дава възможност да се вземат адекватни мерки за опазване и съхраняване на редките и ендемични видове перли у нас.

Анализ на състава, структурата и динамиката на бентосните организми в повърхностни континентални води – в резултат на мащабно изследване върху

видовото разнообразие и разпространението на макрозообентоса в 51 от най-големите язовири и естествени езера на територията на България е съставен първият цялостен фаунистичен списък на дънните макробезгръбначни животни, включващ 297 таксона от 22 систематични групи, в които значим принос имат данните от изследванията на д-р Тюфекчиева.

Биоразнообразие и екосистемни функции – много ценен е и приносът на кандидата с данни за времевите серии от бентосни безгръбначни от България в мащабно паневропейско изследване, целящо количествено определяне на времевите тенденции в таксономичното и функционално разнообразие на сладководните макробезгръбначни съобщества, и техните отговори на натиска на фактори на външната среда.

Характеризиране на качествата на водите и оценка на екологичното състояние на водните тела - анализирана е и специфичната реакция на макрозообентоса в моделни речни системи. Установено е, че изобиетието от макрозообентосни съобщества корелира положително с надморската височина, засенчването и биохимичната потребност от кислород (БПК); че при неповлияни условия на водната среда, в пресъхващи реки, безгръбначните съобщества се характеризират с високо таксономично богатство и доминиращо присъствие на Ephemeroptera, Chironomidae и Trichoptera; че в допълнение към драстичните промени в хидрологичните характеристики, антропогенната дейност във водосборите на проучваните лотични водни тела оказва неблагоприятно въздействие върху целостта на силно уязвимите водни екосистеми.

Методология при окачествяването на континенталните повърхностни води – калибрирани са методите за оценка на екологичното състояние на дунавските притоци чрез БЕК “Макрозообентос“ при изследване на 43 речни участъка от тип R7 и R8 (дунавски притоци); анализиран е индикаторния потенциал на водните безгръбначни животни и тяхната реакция спрямо различни типове антропогенен натиск; като са определени границите м/у екологичните състояния и референтната стойност на метриката «Биотичен индекс» за тези два речни типа.

От важно значение е получената информация за инвазивните чужди видове макробезгръбначни в 47 реки, 33 язовира и 6 езера в България. Оценен е инвазивния потенциал на р. Марица и 6 прилежащи язовира, чрез определяне на двата индекса: abundance contamination index (ACI) and ordinal richness contamination index (RCI).

Общоприет критерий за признанието и значимостта на изследванията е тяхното цитиране в публикации на други изследователи – в материалите по конкурса са представени 126 цитирания в статии, публикувани в WoS/Scopus, на общо 39 публикации на д-р Тюфекчиева.

Д-р Тюфекчиева е участник и експерт във впечатляващо количество научни проекти, финансирани от различни източници. Тя отдавна е доказала своите умения като незаменим организатор, и затова е привлечена при подготовката на 12 международни научни форуми в качеството си на член на организационните и научните им комитети. Активно и отговорно се включва и в организационния живот на ИБЕИ като член на различни комисии (напр. Комисията за оценка и подбор на кандидатите за участие в ННП „Млади учени и постдокторанти“).

Кандидатът има ясно изграден профил на научноизследователска работа в областта на ентомологията (не само като експерт за перлите, но и за всички насекоми в макрозообентоса), на хидробиологията, и екологията. Тя постоянно предава своите знания и умения на всички колеги, които са потърсили компетентната ѝ помощ. Нейното (според мен позакъсняло) хабилитиране ще укрепи групата изследователи в

областта на ентомологията и хидробиологията в ИБЕИ и ще я изведе на по-високо ниво.

Заклучение

Имам удоволствието да познавам Виолета Тюфекчиева от години като прецизен, отговорен, коректен и компетентен колега, чудесен приятел, готов да помогне винаги и на всеки. Тя е ерудиран специалист, ценен и търсен както от колегите в научната общност у нас, така и в чужбина – тя е търсен и желан партньор в полевата и лабораторна работа, за публикуване на съвместни резултати, в организирането на научни форуми, както и за разработването на множество проекти.

Оригиналните научни приноси в областта на таксономията, фаунистиката, зоогеографията, екологията и консервационната значимост на перлите, уменията да работи в екип и да обучава кадри, признанието на колегите у нас и в чужбина, както и отличните ми лични впечатления от качествата на кандидата ми дават основание с пълна увереност да препоръчам на членовете на НЖ да предложи на Научния съвет на ИБЕИ да подкрепи избора на доктор Виолета Георгиева Тюфекчиева за доцент по научната специалност ХИДРОБИОЛОГИЯ за нуждите на ИГ „Биоиндикатори, мониторинг и екологична класификация на сладководни екосистеми“, Секция „Биоразнообразие и функциониране на сладководните екосистеми“, Отдел „Водни екосистеми“.

София, 16.09.2024

проф. д-р Снежана Грозева